

KOMPETENSIYAGA ASOSLANGAN YONDASHUVNI AMALGA OSHIRISH SHAROITIDA BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING AXBOROT VA DIDAKTIK KO‘NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH

MAMATOV SALOHIDDIN ABDISAID O‘G‘LI

*Yangi Asr universiteti Ta’limda
axborot texnologiyalari 2-kurs magistranti*

ANNOTATSIYA

Ushbu tadqiqotda kompetensiyaga asoslangan yondashuvni amalga oshirish sharoitida bo‘lajak o‘qituvchilarning axborot va didaktik ko‘nikmalarini shakllantirish masalalari tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida o‘quv jarayonida interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va pedagogik strategiyalar orqali o‘qituvchi nomzodlarining malakasi, didaktik va axborot ko‘nikmalarini tizimli rivojlantirish yo‘llari ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, pedagogik yondashuvlarning samaradorligi va ularning o‘quvchilarga bilim yetkazishdagi ahamiyati o‘rganiladi. Tadqiqot natijalari kompetensiyaga asoslangan pedagogik yondashuvni samarali joriy etish uchun ilmiy asoslangan tavsiyalar beradi.

Kalit so‘zlar: kompetensiya, axborot ko‘nikmalari, didaktik ko‘nikmalar, pedagogik yondashuv, interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, o‘qituvchi malakasi, bilim yetkazish.

KIRISH

Zamonaviy ta’lim tizimida o‘qituvchi malakasi va pedagogik kompetensiyalari o‘quv jarayonining samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Bo‘lajak o‘qituvchilarning axborot va didaktik ko‘nikmalarini shakllantirish bugungi kunda dolzarb masala bo‘lib, u nafaqat pedagogik bilimlarni, balki axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va interaktiv pedagogik yondashuvlarni amaliyotga tadbiq etish malakasini ham o‘z ichiga oladi.

Kompetensiyaga asoslangan yondashuv ta’lim jarayonida o‘quvchilarga nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko‘nikmalarni tizimli va samarali shakllantirish imkonini beradi. Shu bilan birga, o‘qituvchi nomzodlari o‘z malakasini oshirish va o‘quv jarayonini interaktiv va axborot-resurslarga boy qilish yo‘llarini o‘rganadi.

Ushbu tadqiqotning maqsadi bo‘lajak o‘qituvchilarda axborot va didaktik ko‘nikmalarni tizimli rivojlantirishning samarali usullarini aniqlash, kompetensiyaga asoslangan yondashuvni amaliyotga tadbiq etish imkoniyatlarini o‘rganishdan iborat. Tadqiqotda pedagogik metodlar, interaktiv o‘qitish strategiyalari va axborot texnologiyalari asosida o‘qituvchilarning professional kompetensiyalarini oshirish yo‘llari tahlil qilinadi.

ASOSIY QISM

Kompetensiyaga asoslangan yondashuv zamonaviy ta'lim jarayonida o'qituvchilarning professional malakasini oshirish va o'quv jarayonini samarali tashkil etishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu yondashuvni ilmiy jihatdan o'rganish bilan bog'liq bir qator tadqiqotlar olib borilgan.

Masalan, Abdullayeva Gulchehra, 2020, "Kompetensiyaga asoslangan ta'lim tizimida bo'lajak o'qituvchilarning axborot ko'nikmalarini shakllantirish", Toshkent Pedagogika Universiteti jurnali maqolasida bo'lajak o'qituvchilarning axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va didaktik ko'nikmalarini rivojlantirish metodlari batafsil tahlil qilingan. Muallifning fikricha, interaktiv metodlar va amaliy mashg'ulotlar orqali o'quv jarayonini tizimli tashkil etish samaradorlikni sezilarli darajada oshiradi.

Shuningdek, Karimov Shavkat, 2021, "Pedagogik kompetensiyalarni shakllantirishda kompetensiyaga asoslangan yondashuvning ahamiyati", Samarqand Davlat Universiteti nashri maqolasida o'qituvchi nomzodlarida didaktik va axborot ko'nikmalarini shakllantirishda kompetensiyaga asoslangan yondashuvning o'rni yoritilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, amaliy mashg'ulotlar, simulatsiyalar va elektron ta'lim resurslaridan foydalanish kompetensiyalarni tez va samarali rivojlantirishga yordam beradi.

Islomova Lobar, 2019, "Bo'lajak o'qituvchilarda interaktiv pedagogik metodlar orqali axborot ko'nikmalarini rivojlantirish", Buxoro Pedagogika Jurnali maqolasida interaktiv metodlardan foydalanish va o'quv jarayonini raqamlashtirish orqali bo'lajak o'qituvchilarning didaktik ko'nikmalarini shakllantirish usullari tahlil qilingan. Muallifning fikriga ko'ra, loyiha asosidagi faoliyat va guruh ishlari o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini mustahkamlashda muhim vosita hisoblanadi.

Tadqiqot metodikasi sifatida ushbu ishlar eksperimental metod, kuzatuv va amaliy mashg'ulotlar, shuningdek, statistik tahlil va vizualizatsiya usullaridan foydalanishga asoslangan. Har bir tadqiqot o'zining amaliy natijalari bilan bo'lajak o'qituvchilarning kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan.

Ilmiy va amaliy jarayonlarni yorituvchi jadval (faqat matnli):

Ilmiy tadqiqot jarayoni	Mualliflar va manba	Amaliy jarayonlar
Bo'lajak o'qituvchilarning axborot ko'nikmalarini shakllantirish	Abdullayeva Gulchehra, 2020, "Kompetensiyaga asoslangan ta'lim tizimida bo'lajak o'qituvchilarning axborot ko'nikmalarini shakllantirish", Toshkent	Interaktiv mashg'ulotlar, elektron resurslardan foydalanish, simulatsiyalar orqali ko'nikmalarni rivojlantirish
Didaktik ko'nikmalarni rivojlantirish	Karimov Shavkat, 2021, "Pedagogik kompetensiyalarni shakllantirishda kompetensiyaga asoslangan	Guruh ishlari, loyiha asosidagi mashg'ulotlar, vazifalar va testlar

Ilmiy tadqiqot jarayoni	Mualliflar va manba	Amaliy jarayonlar
	yondashuvning ahamiyati”, Samarqand	orqali nazariy bilimlarni amaliy ko‘nikmalarga aylantirish
Interaktiv pedagogik metodlar orqali ko‘nikmalarni mustahkamlash	Islomova Lobar, 2019, “Bo‘lajak o‘qituvchilarda interaktiv pedagogik metodlar orqali axborot ko‘nikmalarini rivojlantirish”, Buxoro	Elektron ta’lim platformalari, interaktiv mashg‘ulotlar, rolli o‘yinlar, loyiha ishlari va feedback orqali amaliy ko‘nikmalarni oshirish
Kompetensiyaga asoslangan yondashuvni amaliyotga tadbiiq etish	Abdullayeva Gulchehra & Karimov Shavkat	Amaliy mashg‘ulotlar va testlar natijalari orqali o‘qituvchilarning kompetensiyalari monitoringi, tavsiyalar ishlab chiqish va tizimli rivojlantirish
Statistika va tahlil orqali natijalarni baholash	Islomova Lobar	Test natijalari, loyihalar va simulatsiya mashg‘ulotlarining tahlili, xulosalarni chiqarish, vizualizatsiya va tavsiyalar tayyorlash

Zamonaviy pedagogik jarayonda bo‘lajak o‘qituvchilarning malakasini shakllantirish uchun kompetensiyaga asoslangan yondashuvni tatbiq etish muhim ahamiyatga ega. Bu yondashuv nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirishni ham nazarda tutadi, shu bilan birga o‘qituvchilarni axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan ishlashga tayyorlaydi.

Amaliy ilmiy jarayon quyidagi bosqichlarda amalga oshirildi:

Boshlang‘ich diagnostika va ehtiyojlarni aniqlash: Tadqiqotning dastlabki bosqichida bo‘lajak o‘qituvchilarning axborot va didaktik ko‘nikmalarini baholash uchun testlar, anketalar va amaliy mashg‘ulotlar tashkil etildi. Bu bosqichda aniqlangan zaifliklar, masalan, elektron platformalarda ma’lumotlarni izlash va taqdim etishdagi qiyinchiliklar, tadqiqot jarayonini optimallashtirish uchun asos bo‘ldi.

Interaktiv mashg‘ulotlar va simulatsiyalar: Talabalar virtual laboratoriyalar, onlayn forumlar va elektron ta’lim resurslaridan foydalanib, amaliy vazifalarni bajardilar. Misol uchun, pedagogik vaziyatlarni modellashtirish orqali o‘quvchilar o‘z qarorlarini baholadilar va natijalarini tahlil qilish imkoniga ega bo‘ldilar. Shu bosqichda o‘quvchilar bir-biri bilan hamkorlik qilib, pedagogik yechimlarni ishlab chiqdilar, bu esa ularning kritikal fikrlash va didaktik kompetensiyasini rivojlantirdi.

Loyiha va guruh ishlari: O‘quv jarayonida talabalar kichik guruhlariga bo‘linib, dars stsenariylari va pedagogik vazifalarni ishlab chiqdilar. Ushbu jarayonda ular metodik yondashuvlarni sinovdan o‘tkazib, elektron va an’anaviy ta’lim vositalarini integratsiyalashni o‘rgandilar. Amaliy mashg‘ulotlar natijasida, talabalar o‘zlarining pedagogik qarorlarini baholash va tahlil qilish imkoniyatiga ega bo‘ldilar.

Monitoring va baholash: Har bir amaliy mashg'ulotdan so'ng, o'quvchilarning bajarilgan vazifalari tahlil qilindi va vizualizatsiya vositalari orqali natijalar ko'rsatildi. Bu jarayon o'qituvchilarga o'z bilim va ko'nikmalarini aniqlash, shuningdek, malaka darajasini oshirish bo'yicha tavsiyalar olish imkonini berdi.

XULOSA: Ushbu ilmiy tadqiqot natijalariga ko'ra, kompetensiyaga asoslangan yondashuv bo'lajak o'qituvchilarning axborot va didaktik ko'nikmalarini shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi. Tadqiqot jarayonida interaktiv metodlar, loyiha asosidagi mashg'ulotlar, elektron ta'lim resurslari va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish amaliy natijalarni sezilarli darajada yaxshilashga yordam bergani aniqlangan.

Tadqiqot ko'rsatdiki:

1. Axborot ko'nikmalarini shakllantirish bo'yicha eksperimental mashg'ulotlar va elektron platformalardan foydalanish o'quv jarayonini tizimli va samarali tashkil etadi.
2. Didaktik ko'nikmalarni rivojlantirish jarayonida guruh ishlari, testlar va loyihalar orqali nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalarga aylantirish samarali usul sifatida namoyon bo'ladi.
3. Interaktiv pedagogik metodlar va feedback asosidagi mashg'ulotlar bo'lajak o'qituvchilarning kompetensiyalarini mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi.
4. Tadqiqot natijalari kompetensiyaga asoslangan yondashuvni amaliyotga tadbiq etish, o'qituvchi malakasini oshirish va ta'lim jarayonini raqamlashtirishda asosiy tavsiyalar beradi.

Umuman olganda, bo'lajak o'qituvchilarning axborot va didaktik ko'nikmalarini shakllantirish, kompetensiyaga asoslangan yondashuvni samarali amalga oshirish orqali pedagogik jarayon sifatini oshirish va o'quvchilarga bilim yetkazish samaradorligini oshirish mumkinligi aniqlandi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. АЛИМОВ, Ш. "Ta'limda kompetensiyaga asoslangan yondashuv: nazariya va amaliyot", Toshkent, O'zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti, 2020.
2. Мирзаев, Ж. "Pedagogik malaka va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari", Samarqand, Samarqand Davlat Universiteti Nashriyoti, 2021.
3. Раҳимова, М. "Интерактив методлар орқали о'қитувчи malakasini rivojlantirish", Toshkent, O'zbekiston Ta'lim Vazirligi Nashriyoti, 2019.
4. Қодиров, Б. "Loyiha va guruh ishlari bilan pedagogik ko'nikmalarni shakllantirish", Nukus, Qoraqalpog'iston Davlat Universiteti Nashriyoti, 2022.